

Amersfoorts Kamerkoor o.l.v. Jos Leussink

natuur in oost en west

Zipp

Reda

Krenek

Hindemith

Zaterdag 21 november

20.15 uur

Henricuskerk

M. Withoosstraat 34

Amersfoort

m.m.v. Martin Lorijn, orgel

Jos Leussink zette zijn eerste schreden in de muziek als sopraantje in het koor van zijn vader. Daarnaast ontwikkelde hij zich als pianist en organist. Hij voltooide zijn studie muziekwetenschap aan de Universiteit van Utrecht in 1975. In datzelfde jaar werd hij dirigent van het Amersfoorts Kamerkoor. Voor koordirectie stak hij zijn licht op bij Kurt Thomas, Jaap Hillen, Jan Boogaarts, Stephane Caillat, Philippe Caillard en Claus Martin Ziegler. Sinds 1978 is hij ook dirigent van het ASKO Kamerkoor in Amsterdam, dat uitsluitend hedendaagse muziek ten gehore brengt. Gedurende meer dan twintig jaar was hij programmamaker klassieke muziek voor de KRO. Jos was tot vorig jaar als docent koordirectie verbonden aan het Conservatorium te Zwolle.

Het Amersfoorts Kamerkoor is een gemengd koor met drieëntwintig leden. Het is in 1972 opgericht door Andries Clement en staat sinds 1975 onder leiding van Jos Leussink. In 1979 werd het koor lid van de Maatschappij tot Bevordering der Toonkunst. Het koor bestaat uit enthousiaste amateurs die ernaar streven op muzikaal hoog niveau te zingen. De samenstelling van het programma is met de muziekwetenschapper Jos Leussink in kundige handen: boeiend, niet alledaags repertoire. Dit toonkunstkoor brengt "juweeltjes" ten gehore die zelden worden uitgevoerd en een genot zijn voor de ware muziekliefhebber. Het repertoire omvat een breed scala aan muziekstijlen en stromingen, van Renaissance tot heden. Zo zijn er werken uitgevoerd van Nederlandse componisten als Joep Straesser en Wim Franken, maar ook van oude bekenden als Monteverdi, Brahms en Mozart. Verder worden er regelmatig Kerst- en Passieconcerten gegeven. Er wordt hoofdzakelijk a cappella gezongen. Bij speciale gelegenheden werkt het koor samen met solisten, ensembles of andere koren. Het Amersfoorts Kamerkoor geeft doorgaans twee concerten per jaar. Daarnaast treedt het koor incidenteel op bij bijzondere gelegenheden, zoals inloopconcerten, korendag, e.d. Het koor is meestal te horen in Amersfoort, maar treedt daarnaast ook op buiten de stadsgrenzen. Zo zijn er concerten gegeven in o.a. Harderwijk, Utrecht, Arnhem, Zwolle, Hoensbroek, Veere, Brunssum, Maarn, Den Haag en Liberec (Tsjechië).

Sopranen

Helma Eijck
Chris van der Grinten
Simone Houtman
Willemien Koster
Claudia Witlam-Kuhnt
Ridie Wüthrich

Alten

Laura de Boer
Hanneke de Gier
Anja van Maaren
Yvonne Meijer
Els Monquil
Trees Veerkamp
Jennifer Waller-Mulder
Annelies Roozen

Tenoren

Henk van Andel
Ruud te Nuijl
Jan van der Zwan
Jan Willem Lignac

Bassen

Arnold van Berkel
Henri Brokaar
Peter Bruinsma
Hobbe Waller
Bart Tieman

Informatie

Zie voor meer informatie www.amersfoortskamerkoor.nl

Ook kunt u contact opnemen met de secretaris: Hobbe Waller, Anna Paulownalaan 77, 3818 GC Amersfoort, telefoon: 033 461 2128, info@amersfoortskamerkoor.nl

PROGRAMMA

Friedrich Zipp (1914 - 1997) - *Chinesische Jahreszeiten*

Stimmung im Frühling
Alte Weise
Der Bach
Fluss im Schnee

Ernst Krenek (1900 - 1991) - *Jahreszeiten*

Der Frühling
Der Sommer
Der Herbst
Der Winter

Intermezzo: Hans F. Micheelsen (1902-1973) - *Uit Das Holsteinische Orgelbüchlein*

Praeludium – Passacaglia - Fantasie

Paul Hindemith (1895 - 1963) - *Madrigale*

Tauche deine Furcht
An eine Tote
Trink aus!

PAUZE

Siegfried Reda (1916 - 1968) - *Chinesische Dichtungen*

Pfirsichblüte
Die Schaukel
Der zarte Vogel
Ruderlied
Jenseits des grünen Meeres
Epitaph an einen Krieger

Intermezzo: Hugo Distler (1908-1942) - *Uit Dreissig Speilstücke*

Nr.10, Nr.11 en Variationen Frisch auf, gut Gsell, lass rummer gahn

Siegfried Reda - *Chinese Dichtungen*

Der müde Soldat
Geleit
Vom weissen Haupt
Lotosmädchen auf den Teich
Die Sittsame

Programmatoelichting

In de hele wereld is de beeldtaal van poëzie nauw verweven met de natuur, met landschappen, vogels, met bloemen of met de seizoenen. Ze worden erin beschreven of bezongen om hun schoonheid, al dan niet verwijzend naar onderliggende betekenissen zoals het wezen van de schepping, onvervulde liefde of de tijdelijkheid van het bestaan. Dit geldt voor de betrekkelijk recente Europese traditie en het voor de veel oudere Chinese dichtkunst niet anders. Die laatste vormt de leidraad in dit programma. Ook daarin vormen beelden uit de natuur en van de seizoenen een hoofdbestanddeel.

Op het eerste gezicht lijken de teksten van de *Chinesische Jahreszeiten* te mikken op een louter esthetisch genieten, zonder bijbedoelingen. Bij nader inzien blijken ze even subtiel als onontkoombaar te verwijzen naar de broosheid en de tijdelijkheid van het bestaan. Vergelijk de teksten, door Friedrich Zipp gekozen, met de *Jahreszeiten* van Hölderlin die Ernst Krenek componeerde. Waar de chinese dichters hun aantrekkelijke evocaties van seizoensgebonden momenten als met een zweepslag plotseling doen verkeren in het pijnlijke besef van het menselijk tekort, doet Hölderlin verwoede pogingen om ons gerust te stellen, alsof hij niet verder wil kijken dan het aantrekkelijke landschap dat hij beschrijft. Ze getuigen van een romantisch idealisme, tegen beter weten in. Zijn romantische houding contrasteert sterk met de gedichten van Joseph Weinheber, die Hindemith aanzette tot het schrijven van zijn *Madrigale*. De evocaties van de natuur dienen hierin uitsluitend ter onderstreping van een ronduit sombere kijk op het leven, en ze bieden tegelijk een aanzet tot een zekere troost voor het beschreven verdriet.

Voor zijn *Chormusiken nach chinesischen Dichtungen* maakte Siegfried Reda een keus uit de Duitse vertalingen die de dichter Klabund in het begin van de vorige eeuw maakte van oude Chinese verzen. Ook in deze reeks verschijnen de natuur en de seizoenen tegelijk als troost voor, en als metafoor van het menselijk tekort.

De componisten op dit programma zijn vrijwel generatiegenoten en geboren tussen 1895 en 1916 in duitstalig Europa. Ze hebben allen gemeen dat ze zich probeerden te ontworstelen aan de romantische traditie van hun voorgangers. Daartoe ontwikkelden ze een eigen nieuwe taal van strenge polyfonie en nieuwe samenklanken, terwijl ze ook teruggrepen op oude voorbeelden uit de zestiende en de zeventiende eeuw. Dit geldt ook voor Micheelsen en Distler, van wie - hoewel zij ook veel vocale werken hebben geschreven - nu alleen een aantal kleine instrumentale werken klinken. Zijn deze componisten er werkelijk in geslaagd om de romantiek te ontlopen? Oordeelt u zelf.

Friedrich Zipp - *Chinesische Jahreszeiten* (1950/1951)

Stimmung im Frühling

Li Hua
(715-774 n.Chr.)

Wie dicht das Gras hier wächst an Iyangs Mauer.
Des Bergbachs Fluten ziehn nach Osten,
wohl auch zurück nach Westen.
Unter den duftenden Bäumen ist kein Mensch,
und doch fallen Blüten.
Nur ein Pfad kreuzt die Frühlingsberge.
Tüjo, tüjo, tüjo, tüjo.

Lentestemming

De grassen wassen welig aan de voet van
Yiyangs stadsmuur. Het water van de beek
stroomt nu eens oostwaarts, dan weer
westwaarts. Bomen in bloei en toch geen
mens: de bloesems dwarrelen neer.
Slechts één pad kruist de lentebergen.
Tüjo, tüjo, tüjo, tüjo.

Alte Weise

Nieh J. Dschung

Die Sonne steht im Süden.
Ich hacke das Getreidefeld, der Schweiß tropft
auf den Boden unter dem Reis.
Wer weiß, wenn er ihn vom Teller ißt,
von der bitteren Mühe um jedes Körnchen?

Oude wijze

De zon staat in het zuiden.
Ik hak het graanveld, het zweet drupt
op de grond onder de rijst.
Wie heeft weet, als hij hem van zijn bord eet,
van het bittere zwoegen voor elke korrel?

Der Bach

Wang Wei
(701- 761 n.Chr.)

Inmitten des rauschenden Herbstregens
eilt das Wasser dahin und bespült die Steine.
Hüpfende Wellen benetzen einander.
Ein weißer Reiher, aufgescheucht,
läßt sich wieder herunter.

De Beek

Temidden van de ruisende herfstregen
spoedt zich het water weg en overspoelt de
stenen. Dansende golven bespatten elkander.
Een witte reiger, opgeschrikt,
strijkt weer neer.

Fluß im Schnee

Liu Zongyuan
(773-819 n.Chr.)

Der Vögel Flug auf tausend Bergen ist nicht mehr.
Verschwunden sind der Menschen Spuren auf
allen Pfaden.
Nur ein verwaistes Boot, ein Greis im Binsenhut
und schilfenem Mantel,
fischt einsam im verschneiten kalten Fluß.

Besneeuwde rivier

De vogeltrek over duizend bergen is niet meer.
Verdwenen van alle paden zijn de menselijke
sporen.
Slechts een verweest bootje blijft over, een
grijsaard met biezen hoed en rieten mantel
vist eenzaam in de koude dichtgesneeuwde
rivier.

Ernst Krenek - *Jahreszeiten* (1928)

Teksten: Johann Christian Friedrich Hölderlin

Der Frühling

Der Mensch vergißt die Sorgen aus dem Geiste,
Der Frühling aber blüht, und prächtig ist das
Meiste.

Das Grüne Feld ist herrlich ausgebreitet,
Da glänzend schon der Bach hinuntergleitet.

Die Berge stehn bedekket mit den Bäumen
Und herrlich ist die Luft in offnen Räumen.

Das weite Tal ist in die Welt gedehnet
Und Turm und Haus an Hügeln angelehnet.

Der Sommer

Wenn dann vorbei des Frühlings Blüte schwindet.
So ist der Sommer da, der um das Jahr sich
windet.

Und wie der Bach das Tal hinuntergleitet,
So ist der Berge Pracht darum verbreitet.

Daß sich das Feld mit Pracht am meisten zeigt,
Ist wie der Tag, der sich zum Abend neiget;

Wie so das Jahr enteilt, so sind des Sommers
Stunden und Bilder der Natur
dem Menschen oft verschwunden.

Lente

De mens vergeet zijn geestelijke
beslommeringen, de lente tooit zich immers
met prachtige bloesem.

Het groene veld ziet zich alom weerspiegeld
In de glanzend afstromende beek.

De bergen staan bedekt met bomen
En in de open wijsheid geurt het heerlijk.

Het ruime dal verwijdt zich naar buiten toe
Waar torens en huizen tegen de heuvels
aanleunen.

De Zomer

Als de lentebloesem verdwijnt
Verschijnt de zomer, draaipunt van het jaar.

En waar de beek het dal instroomt
Zijn de prachtige bergen uiteengeweken.

Het veld dat zich in al zijn pracht op het
hoogtepunt van zijn schoonheid toont,
Is als de dag bij naderende avond;
Zoals het jaar de mens ontglipt,
Zo verdwijnen zomerse uren en alle taferelen
van de natuur.

Der Herbst

Die Sagen, die der Ende sich entfernen,
vom Geiste, der gewesen ist und wiederkehret,
Sie kehren zu der Menschheit sich, und vieles
lernen wir aus der Zeit, die eilends sich verzehret.

Die Bilder der Vergangenheit sind nicht verlassen
von der Natur,
Als wie die Tag' verblassen im hohen Sommer,
Kehrt der Herbst zur Erde nieder.
Der Geist der Schauer findet sich am Himmel
wieder.

In kurzer Zeit has vielen sich geendet.
Der Landmann, der am Pfluge sich gezeitet,
Er siehet wie das Jahr sich frohem Ende neiget.
In solchen Bildern ist des Menschen Tag
vollendet.

Der Erde Rund mit Felsen ausgezieret
Ist wie die Wolke nicht, die abends sich verlieret,
Es zeigt sich mit einem goldnen Tage,
Und die Volkommenheit ist ohne Klage.

Der Winter

Wenn ungesehn und nun vorüber
Sind die Bilder der Jahreszeit,
So kommt des Winters Dauer.

Das Feld ist leer, die Ansicht scheint milder
Und Stürme wehn umher und Regenschauer
Als wie ein Ruhetag, so ist des Jahres Ende.

Wie eine Frage Ton, dass dieser sich vollende,
Als dann erscheint des Frühlings neues Werden.
So glänzet die Natur mit ihrer Pracht auf Erden.

Intermezzo

De herfst

Oude, door de wereld vergeten sagen,
vroegere geesten die terugkomen,
keren tot de mensen terug, die lering trekken
uit de ijlings wegwijnende tijd.

De natuur vergeet de beelden uit het verleden
niet,
zoals de hoogzomerse dagen verbleken
Keert de herfst terug naar de aarde,
En spookachtig tekenen regenbuien zich aan
de hemel af.

In korte tijd is er veel veranderd.
De landman aan de ploeg ziet hoe het jaar blij
aan zijn einde komt.
Met zulke beelden komt er ook een eind aan
de dag van de mens.

De aarde, rondom versierd met rotsen,
is niet als de wolken die 's avonds verdampen.
Er komt een gouden dag waarvan de
volmaaktheid zonder enig klagen is.

De winter

Als nu de beelden van het seizoen
onzichtbaar en voorbij zijn,
Dan komt de wintertijd.

De velden zijn leeg, met schijnbaar milde
aانبlik woeden er stormen, regenvlagen alom,
Dan een rustdag, zo eindigt het jaar.

Onbeantwoord, onvoltooid, en dan verschijnen
de nieuwe voorjaarskrachten.
Zo schittert de natuur op aarde, in al haar
pracht.

Paul Hindemith - *Zwölf Madrigale* (1957)

Tauche deine Furcht

Tauche deine Furcht in schwarzen Wein,
Einsamer! Die dunklen Vögel ziehen.
Es wird eine lange Reise sein.
Gott ist nah und raunt.
Vergeblich fliehen die Gedanken vor dem
Blättertanz.
Und zur Dämmerung ist der Tag gediehen.
Auf ein leeres Grab fällt Sternenglanz...
Tiefer mit dem letzten Mut zur Stille
drücke in die Stirn den welken Kranz!

An eine Tote

Stille Blume,
Erblaßt unter herbstlichen Sternen,
Demütig Licht, in den schweigenden Abend
verweht:
Mögen von dir die Liebenden ehrfurchtig lernen.
Nimm uns, da du gegangen, nicht das Gebet,
nicht die Geduld zu unsrer endlichen Reife,
nun die Erfüllung dir auf erblichener Stirne steht.

Gabst du uns doch, erhoben aus ruhloser Streife,
Beispiel genug,
aufdaß, an der Wurzel berührt, in deinem Sterben
sich unser Leben begreife.

Nicht daß du ruhest, von keiner Klage verführt,
schmerzt uns Verwirrte die in der Woge
geblieben:
Du bist am Ufer, das allem Leide gebührt.

Aber wir trauern, dass wir dich nun erst lieben,
Da wir erkennen, wie du nach sanftem Gebot
deine Vollendung schon allen Dingen
verschrieben.

Und wir dienen in Schauern:
dem Abend, dem Herbste, dem Tod.

Dompel je vrees in zwarte wijn

Dompel je vrees in zwarte wijn,
eenzame! De donkere vogels trekken.
Het zal een lange reis worden.
God is nabij en fluistert.
Vergeefs ontvluchten de gedachten de
bladerendans.
En de dag heeft zich ontwikkeld tot schemering.
Op een leeg graf valt sterrenglans
Druk, met de uiterste moed om stilte te bereiken,
op je voorhoofd de verwelkte krans!

Voor een gestorvene

Stille bloem,
Verbleekt onder herfststerren.
Deemoedig licht, in de zwijgende avond
opgelost:
Mogen geliefden vol ontzag van jou leren.
Ontneem ons, nu je gegaan bent, niet het gebed
noch het geduld te wachten op onze eindelijke
rijpheid, nu de vervulling op jouw gestorven
voorhoofd staat.

Want je gaf ons, verrezen uit een rusteloze
zwerftocht een voorbeeld
zodat, geraakt bij de wortel, in het licht van jouw
sterven ons leven betekenis krijgt.

Niet het feit dat jij rust, tot geen enkele klacht
verleid, doet ons verwarde zielen pijn, wij die in
de golven achtergebleven zijn:
Jij staat immers op de oever, waartoe al het lijden
behoort.

Maar wij treuren omdat we nu pas van je
houden, omdat we inzien hoe jij na een zacht
gebod reeds aan alle dingen jouw voltooiing hebt
toegeschreven.

En wij dienen in eerbiedige huivering:
De avond, de herfst, de dood.

Trink aus!

Schenk ein, Kamerad!
Das Leben ist traurig und toll
Wir haben gezahlt unsern Elendszoll
Das Maß ist voll
Schenk ein!

Kein Glück, Kamerad!
Von ferne lockt Flötengeton
Wir mußten nach Teufels Pfeife uns drehen
Und zuschanden gehn
Kein Glück!

Zum End, Kamerad!
Die Jahre und Wolken, die ziehn
Was Mieder und Band, was Gunst und Gewinn

Laß fahren dahin
Zum End!

Trink aus, Kamerad!
Am Herzen schabt der Grind
Bald flackern Kerzen auf miffiger Spind
Und die Nacht beginnt
Trink aus, trink aus!

Drink uit!

(vert. Erik Kluver)

Schenk in, kameraad!
Het leven is droevig en dwaas
Wij hebben onze tol van ellende betaald
De maat is vol
Schenk in!

Geen geluk, kameraad!
Uit de verte lokken de tonen van fluiten
Wij moesten naar des duivels pijpen dansen
En geschonden raken
Geen geluk!

Tot het eind, kameraad!
De jaren en wolken, die trekken
Wat kunnen mij keurslijfjes en strikjes, gunst en
profijt schelen
Ik hoef ze niet
Tot het eind!

Drink uit, kameraad!
Aan het hart krabt de schurft
Dra flakkeren kaarsen op de mufte kast
En de nacht begint
Drink uit!

Siegfried Reda - *Chinesische Dichtungen* (1947)

Pfirsichblüte

anoniem

Pfirsichblüte, wie süß du duftest,
bunte Trösterin,
wenn die Regenfee sich über dich beugt
und ihre Tränen dich benetzen.

Die Schaukel

anoniem

Frühlingsnacht.
An der Mauer steh ich stumm gelehnt.
Echo einem Lachen,
dass mich ferne wähnt.
Flöte klingt.
Mir zu Füßen blinkt ein Tränensee
bis zur Mauer fast, an der ich steh'.
Schaukel schwingt.

Der zarte Vogel

Mei sheng (?-140 v.Chr.)

Am Ufer, hinter Weiden blüht ein Haus,
ein zartes Mädchen sieht zur Tür hinaus.
An der Voliere steht der Mandarin,
ein zarter Vogel singt und hüpft darin.
Verschließ den Käfig, hüte gut das Haus,
sonst fliegt der Vogel in den Wald hinaus.

Ruderlied

Keizer Han Wudi, 156-87 v.Chr.

Und der Herbst hat sich erhoben,
und die wilden Gänse toben.
Führ das Ruder, lieber Bruder!
Eh in Asche wir zerstoßen.
Laß! O laß die Chrysanthenen!
Laß! O laß die blassen Schemen!
Führ das Ruder, lieber Bruder!
Und die Woge laß uns zähmen!

Perzikbloesem

Perzikbloesem, hoe zoet geur je,
bonte troosteres,
als de regenfee zich over je buigt
en haar tranen jou nat maken.

De schommel

Voorjaarsnacht.
Ik sta zwigend tegen de muur geleund.
Een lachende echo
koestert mij hoop vanuit de verte.
Fluitklank.
Aan mijn voeten blinkt een tranenmeer bijna
tegen de muur aan waar ik sta!
Een schommel zwaait.

De tengere vogel

Aan de oever achter weiden bloeit een huis,
een tenger meisje kijkt naar buiten.
Aan de volière staat een Mandarijn,
daarin zingt en hupt een tengere vogel.
Sluit de kooi, behoed met zorg het huis,
anders vliegt de vogel weg, het bos in.

Lied van het roer

En de herfst is begonnen
en de wilde ganzen gaan te keer,
voer het roer, kameraad!
Voor we in as zijn opgegaan.
Laat de chrysanthen!
Laat de bleke schaduwen!
Voer het roer, kameraad!
Laten we de golven bedwingen!

Nimm ein Weib nach deiner Weise
auf die wilde Wogenreise!
Führ das Ruder, lieber Bruder!
Eh der Kiel zerbarst im Eise!

Jenseits des grünen Meeres anoniem

Jenseits des Meeres
wohnt die Göttin Maku.
Sie schöpft es in ein
leeres Gefäß, immerzu.
Die See umstürmt das Eiland.
Der Walfisch schnaubt.
Kein Schiff trägt mich zu meinem Heiland
durch Woge, Blitz und Riff.
Ein Vogel mit blauem Gefieder
schwebt über das Meer. Kiwitt, Kiwitt.
Ich gebe ihm meine Lieder
und meine Sehnsucht mit. Kiwitt, Kiwitt.

Epitaph an einen Krieger Kong zi (Confucius) 551-479 v.Chr.

Es blühen aus dem Schnee die Anemonen.
Mit seinem Herzen spielt das Kind, und es
verweint's.
Uns, die am Brunnenrand der Erde wohnen,
ist Sonnenauf- und Niedergang nur eins.

Doch immer wieder quillt der Fluß vom Felsen
Und immer wieder Mond um Frauen wirbt.
Der Herbst wird ewig goldnen Kürbis wälzen
Und ewig Grillenruf, Ruf im Grase zirpzt

Es führten viele fest ihr Pferd am Zügel.
Der Ruhm der tausend Schlachten ist verweht.
Was bleibt vom Heldentum?
Ein morscher Hügel, auf dem das Unkraut rot wie
Feuer steht.

Intermezzo

Neem een vrouw naar keuze
mee op de wilde golvenreis!
Voer het roer, kameraad!
Voordat de kiel barst in het ijs!

Aan de overkant van de groene zee

Aan de overkant van de zee
woont de godin Maku.
Ze schept het water in een lege schaal,
steeds maar weer.
De zee stormt om het eiland.
De walvis snuift.
Er is geen schip dat mij naar mijn redder
brengt door golf, bliksem en rif.
Een vogel met blauwe veren
zweeft boven de zee. Kiwiet. Kiwiet.
Ik geef hem mijn liederen
en mijn verlangen mee. Kiwiet. Kiwiet.

Grafschrift voor een strijder

Uit de sneeuw bloeien de anemonen.
Met zijn hart speelt het kind, met zijn hart vol
tranen.
Voor ons, die wonen aan de putrand van de
aarde, is zonsop- en ondergang één en
hetzelfde.

Maar steeds weer welt de stroom uit de rots
en steeds weer dingt de maan naar vrouwen.
De herfst zal eeuwig gouden pompoen rollen
en eeuwig sjirpt krekeldergeroep in het gras.

Velen voerden hun paard vast aan de teugel.
De roem van de Duizend veldslagen is
verwaaid. Wat rest er van het heldendom?
Een vervallen heuvel, waarop het onkruid
vuurrood staat.

Siegfried Reda - *Chinesische Dichtungen*

Der müde Soldat

Shi Jing, (Boek der Liederen), 11e – 6e eeuw v.Chr.

Ein kahles Mädchen, heckenblaß entlaubt.
Sie steht am Weg, ich gehe weit vorbei.
So stehen sie alle Reih' an Reih'
und Haupt an Haupt.

Was weiß ich noch von heiligen Gewässern,
was von des Dorfes Abendrot.
Ich bin gespickt mit tausend Messern
und müde... müde von dem vielen Tod.

Der Kinder Augen sind wie goldner Regen,
in ihren Händen glüht die Schale Wein.
Ich will mich unter Bäumen schlafen legen
und kein Soldat mehr sein.

Geleit

Anoniem

Ich geb dir bis zum Ostertor
das schmerzliche Geleite.
Du reitest in den Frühlingsflor.
Ich schreite, schreite, schreite.

Dort windet sich der Weg am Berg.
Du singst, indes ich schweige.
Du bist nur du, ich bin mein Werk.
Ich steige, steige, steige.

Dein Sinn ist leicht, wie Wolken sind.
Du fliegst durch tausend Reiche.
Dein Pferd ist schneller als der Wind.
Ich schleiche, schleiche, schleiche.

Leb wohl! Auf Wiedersehn - vielleicht:
Beim ew'gen Lautenstimmer.
Du hast die Herberg bald erreicht,
Ich - nimmer, nimmer, nimmer.

De moede soldaat

Een kaal meisje, ontbladerd als een struik.
Ze staat aan de weg; ik ga op afstand voorbij.
Zo staan ze allemaal, rij aan rij
en hoofd aan hoofd.

Wat weet ik nog van heilige wateren;
wat van het dorp in avondrood?
Ik ben gekerfd door duizend messen
en moe, zo moe van zoveel dood.

De kinderenogen zijn als gouden regen,
en in hun handen gloeit de schaal met wijn.
Ik wil mij onder bomen te slapen leggen
en geen soldaat meer zijn.

Uitgeleide

Ik doe je tot de oosterpoort
een smartelijk uitgeleide.
Jij rijdt nu tussen lentepracht.
Ik schrijd, ik schrijd, ik schrijd.

Daar windt de weg zich rond de berg.
Jij zingt, maar ik blijf zwijgen.
Jij bent slechts jij, ik ben mijn werk.
Ik stijg, ik stijg, ik stijg.

Als wolken licht gestemd ben jij.
Jij vliegt door duizend rijken.
Jouw paard is sneller dan de wind.
Ik kruip, ik kruip, ik kruip.

Het ga je goed! Misschien tot ziens.
Bij de eeuwig luitstemmer
Jij hebt de herberg dra bereikt.
Ik nimmer, ik nimmer, ik nimmer.

Vom weissen Haupt

Weng Kiun, ca. 120 v.Chr.

Wie der Schnee so weiss,
wie der Mond so weiss
werden unsre Häupter einmal sein.
Heute in der Nacht bin ich aufgewacht,
und ich fühlte, dass du nicht mehr mein.

Noch ein letztes Mal füll ich den Pokal
werf ihn dann zu Scherben in den Kot.
Dünkel weint der Fluss
weil ich scheiden muss
tränenlos besteige ich das Boot

West und Ost getrennt,
meine Wange brennt.
Mädchen sprich,
wenn es zur Hochzeit geht.
Liebster, schwöre mir: ich gehöre dir,
bis dein Haupt in weisser Blüte steht.

Lotosmädchen auf den Teich

Wang Chang li

Lotosblatt und Frauenkleid,
Lotosblüte, Mädchenblüte
weit im Teiche schwimmt dein Boot
und ich kann nicht unterscheiden
Mensch und Blume von euch beiden,
weil ihr in einander loht.
Lotosblatt und Frauenkleid,
Lotosblüte, Mädchenblüte.

Die Sittsame

Shi King

Steige nicht mehr von der Weide
übern Zaun in die Rapunzeln.
Willst du, dass ich Arges leide?
Nachbarn möchten boshaft schmunzeln.

Een wit hoofd

Wit als sneeuw,
wit als de maan,
zo zullen onze hoofden eens zijn.
Vannacht werd ik wakker en ik voelde dat je
de mijne niet meer was.

Nog een laatste maal vul ik de bokaal,
werp hem dan in scherven in de hut.
Donker weent de rivier
dat ik scheiden moet,
zonder tranen klim ik in de boot.

West en Oost uit elkaar,
mijn wang is heet.
Meisje spreek,
wanneer trouwen we?
Liefste, zweer me: ik ben de jouwe
tot jouw hoofd in witte bloesem staat.

Lotusblad en meisje op de vijver

Lotusblad en de jurk van een vrouw,
lotusbloesem en de bloesem van een meisje.
Ver weg op de vijver zwerft jouw bootje,
en ik kan niet onderscheiden
wie van beide mens of bloem is,
zo gaan jullie in elkaar op.
Lotusblad en de jurk van een vrouw
lotusbloesem en de bloesem van een meisje.

De deugdzame

Klim niet meer vanaf de weide
over het hek tot in de moestuin.
Wil je mij soms zien lijden?
Wat zullen de burens wel niet zeggen.

Schwing dich nicht vom Maulbeerzweige
übern Zaun in unsre Gründe.
Glaubst du, dass mein Bruder schweige?
Und ich weiss, es ist doch Sünde.

Ach, zerbrich des Zaunes Latten nicht
und lass die Sandeln leben!
Dem nur, den ich meinem Gatten
nennen darf, bin ich ergeben.

Slinger je niet van de moerbeitak
over het hek op ons grondgebied.
Geloof je heus dat mijn broer zou zwijgen?
En ik weet zeker dat het zondig is.

Ach breek toch niet de latjes van het hek
en laat de sandelboom met rust!
Alleen degene die ik mijn echtgenoot mag
noemen ben ik toegenegen.

